

Pengene er narkoen, forbruget er pusheren

JAKOB SKYGGEBJERG

Jakob Skyggebjerg er forfatter.

Vi må væk fra materialismens fængsel. Det ødelægger kloden og dræber os langsomt indefra.

¹ VI LIDER AF en sygdom i hjertet, som kun kan kureres med guld«.

Sådan begrundede den spanske conquistador Hernán Cortés over

⁵ for aztekerne sin forespørgsel efter mere af det ædle metal, som allerede var blevet ham givet i rigt mål ved hans ankomst til indianernes rige i 1519.

¹⁰ Omend det kan synes en skrappelløs måde at få aztekerne til at afgive deres guld på, var den ikke desto mindre ærlig. Den sygdom, han taler om, lider vi alle af. Den er ¹⁵ fundamentet for vort samfund. Og den er blevet dets undergang.

Da jeg var barn, kunne et fjernsyn holde tyve år, før dets indre dele begyndte at blive slidt ned. Så ²⁰ bragte man det hen til en reparatør, hvor den del, der var slidt ned, blev skiftet.

I dag skal man være heldig, hvis et nyt fjernsyn holder reklama- ²⁵ tionsperioden ud – og hvis det gør, kasserer man det alligevel, fordi der kommer et nyt fjernsyn på markedet, som producenten påstår er bedre – om end man nok kan ³⁰ gennemskue, at det ikke er så meget bedre, at det ikke kan betale sig at vente til, at et nyt og endnu bedre rammer markedet.

Men nu skal man jo heller ikke ³⁵ spille sin energi på at tænke.

Sådan er det med alle produkter

FORBRUGSFEST. Black Friday er et forbrugsmæssigt orgie for mange mennesker. Men gør alle de ting og sager os reelt lykkeligere? Arkivfoto: Ivan Boll

i dag. Kvalitet findes ikke længere, for kvalitet er bad business. Tag et kig på en bilkirkegård af i dag: bil- ⁴⁰ erne ligner noget, der kun lige har forladt produktionshallen.

Ønsker man som producent at gøre tingene anderledes – ønsker man at skabe et produkt, der faktisk ⁴⁵ holder en rimelig levetid ud, vip- pes man hurtigt af markedet. Det er nødvendigt for producenter at tilpasse sig dagens marked, hvor profitten maksimeres gennem ⁵⁰ dårligere kvalitet.

Hvorfor er det overhovedet tilladt Apple for eksempel at handi- ⁵⁵ kappe deres egne produkter ved den konstante lancering af nye stik og fjernelse af stik og umuliggørelse af kommunikation mellem enheder?

Microsoft Xbox fødes med *red ring of death*. Fordi der ikke er nogen som helst regulering af den ⁶⁰ måde, virksomheder skaber profit på.

Hvorfor er der ikke nogen regu- ⁶⁵ lering? Fordi det er et grundlæ- gende bud i økonomien, at en større pengeskabelse altid vil være bedre end en mindre. Vi tilbyder den – og vi skal tilbyde den.

DENNE OPFATTELSE af penge som noget, det per definition er ⁷⁰ bedre, at der er flere af, bliver men- neskene nødt til at gøre op med. Det må ændre sin opfattelse af penge og frem for at se dem som et gode se dem som et nødvendigt onde i det ⁷⁵ samfund, som mennesket har fået skabt omkring sig – og i sig.

Amazonas brænder. Alaska brænder. Sibirien. Californien.

Hvorfor brænder det? For at ⁸⁰ gøre et langt svar kort: profitska- belse. Hvilke konsekvenser kommer brandene til at have?

Igen kort: uberegnelige omdan- ⁸⁵ nelser i den måde, Jordens økosys- tem gebærder sig på.

Hvordan reagerer menneske- ⁹⁰ heden på denne apokalyptiske tilstand? Den uforkortede sandhed: mere profitskabelse. Forandringerne i Jordens økosystem skaber nye, ⁹⁵ spændende muligheder for blandt andet minedrift og dyrkning af afgrøder.

Sådan tænker man i det samfund, ⁹⁵ som menneskene har bygget op – et samfund, der i alle henseender er underkastet pengene. Derfor er det ud fra den tanke – udelukkende –

man handler. For intet i verden er stærkere end pengene. Alt må vige for pengenes vilje.

Og det er da også tåbeligt – disse ubegribelige landområder, som bare strækker sig og strækker sig, og som ikke kan bruges til noget som helst fornuftigt – det er da klart, at tundra og jungle for en god kapitalist må være at betragte som fjende – en udfordring, der må slås ned, så man kan udføre sin pligt som menneske og gøre disse steder til steder, der kan tjenes penge på.

Og skulle den ene virksomhed i fornuftens navn afholde sig fra at drive profit et sted, træder en anden virksomhed straks til for at gøre det.

Den, der ikke vil udnytte en mulighed, sender den bare videre til den, der vil.

Kvalitet findes ikke længere, for kvalitet er bad business

SPOLER VI LIDT frem i tiden, vil en af konsekvenserne af den verdensomspændende og konstant pågående skovrydning, som brandene i Amazonas er et eksempel på, være, at der – ganske som det længe har været tilfældet med rent drikkevand – vil komme til at være mangel på ren luft at indånde. Noget så basalt. Noget så uundværligt.

Forfærdeligt, vil nogle måske tænke – en forfærdelig tanke – så livsfjendsk vil økonomien da aldrig opføre sig. Nej, tænker man måske – så uimodståelig kan pengenes vilje heller ikke være.

Men jo – det er netop præcis sådan, pengene fungerer: Så længe der er penge at tjene på ren luft, er det grundlæggende bad business at modarbejde manglen på ren luft. Omvendt er det god business at arbejde for en mangel på ren luft.

Skovrydning er en i alle henseender rentabel forretning. På længere sigt vil skovrydning medføre et marked, som aldrig vil kunne tilfredsstilles: markedet for ren luft. Forurening af såvel vand som luft er i økonomiens øjne markedsopdyrkelse.

Er det lidt sådan sortseeragtigt sagt? Sådan lidt langhåret, sådan lidt pessimistisk? Bør man slå koldt vand i blodet og fæste tillid til, at pengenes magt over menneskene da naturligvis ikke har så dybe rødder, at sådan en tankegang overhovedet kan opstå?

For Gud ved hvilken gang: Lad os ikke være idioter.

Amazonas, det mest livsrige sted i verden – hvor papegøjernes farvemønstres rigdom er grænseløs, og de mest utrolige magiske insekter lever under bladene i skovbunden – brændes af og omdannes til et postapokalyptisk mareridtsland:

Fodboldbane efter fodboldbane, kvadratkilometer efter kvadratkilometer er det et helvede rensset for liv – hvor kun enkelte afpillede tårnhøje stammer står tilbage i skyer af aske og støv. Det er økonomiens vådeste drøm, vi kigger på. Og økonomien får altid sin vilje. Al vilje i verden til at bevare kan intet stille op imod økonomiens vilje – og ret – til at destruere.

ER DET DET, der er menneskets rolle i planetens økosystem? Eller er det menneskets rolle at se til og aktivt deltage i opretholdelsen af økosystemets harmoni? Er det behovet for dette, som mennesket med dets evner er opstået ud af?

En af USA's største medicinalvirksomheder betaler 80 milliarder kroner for at slippe ud af opioidsagsanlæg for de mange dødsfald og afhængigheder, de er skyld i – mens G7-landene, verdens syv førende industrilande, tilsammen lige kunne få skrabet 140 millioner kroner sammen til at redde regnskoven.

Altså ofrer medicinalvirksomheden omkring 500 gange så meget for at sikre sin profit, som vindes på at gøre sit eget lands befolkning til narkomaner uden om loven.

Og Kina og USA kæmper hver især for – gennem køb eller bare forretningsmæssig udspekuleret gavmildhed – at få fingrene i Grønland, som afsmeltningen af indlandsisen dag for dag gør mere og mere økonomisk interessant.

Fordi Rusland så længe har siddet på »det uendelige infrosne russiske rige«, sidder de farlige russere nu med et forspring i forhold til de spændende nye muligheder for profitvinding i det tidligere ishav – og derfor er det vigtigt at få sikret sig Grønland. Borgerne – eller forbrugerne, som de retteligt skal benævnes – fyldes traditionen tro med et eller andet bavl om sikkerhed. Flertallet er opdraget til at tro på alt, hvad man fortæller dem.

Lad os spole lidt i tiden igen – tilbage denne gang. 2005: Nestlé's koncerndirektør, Peter Brabeck-Letmathe, udtaler i dokumentaren 'We Feed the World', at han ser drikkevand som et levnedsmiddel på linje med alle andre, og mener, at det rimeligvis skal have en pris som sådan – og er altså tilsyneladende ikke som resten af menneskeheden med på, at rent drikkevand skal være at betragte som en basal menneskeret.

År senere, efter de sociale medier har invaderet verden, og klippet, hvor udtalelsen falder, har gået viralt af flere omgange, tager Nestlé og Brabeck til genmæle: Udtalelsen er blevet taget ud af kontekst, efter den optrådte i dokumentaren, og det, Brabeck i virkeligheden prøvede at sige dengang, var, at han netop mente, at drikkevand var en menneskeret, men at folk skulle vide, at vand havde en pris, så de ikke svinede sådan med det, når der er så mange i verden, der ikke har adgang til den for overlevelse nødvendige mængde rent drikkevand.

FLOT SKAL det jo lyde. Og så længe man går frem og korrigerer, kan man slippe ud af enhver shitstorm. Gennem reklame kan enhver løgn omdannes til sandhed. Men et er, hvad man siger – noget andet er, hvad man gør, og det kan således være svært at tro på oprigtigheden i Brabecks præcisering, når Nestlé stadig den dag i dag er indblandet i sager om blandt andet netop rent drikkevand:

I 2015 blev det i amerikanske

medier beskrevet, hvordan Nestlé omgik det forbud mod at pumpe vand op fra undergrunden i staten Californien, som var blevet udløst af den på det tidspunkt fire år lange tørkeperiode, ved at indgå aftaler med indianerstammer, i hvis lukkede reservater forbuddet ikke gjaldt. Således kunne fødevareregiganten tjene milliarder på at eksportere grundvand på flaske fra en stat, der på fjerde år var ramt af tørke.

Men igen: Lad os ikke være idioter. Det er ikke Peter Brabeck-Letmathe og Nestlé, vi skal fordømme – for de har jo som sådan blot tjent til at afsløre den tilgang til profitdriveri, som man nødvendigvis må adoptere, efterhånden som narkotikummet overtager ens bevidsthed.

Jo mere *deep in the shit* man kommer med penge, jo mindre menneske vil man givetvis være. Det, som Peter Brabeck gjorde, var såmænd blot at give os et ærligt billede på det menneske, vi opdrager i vort økonomisk underkastede samfund – et menneske, for hvem økonomien har erstattet kærligheden.

I disse dage indbyder Danske Bank til arrangementet PengeKøbing, der afholdes rundt om i landet. Det er gratis at deltage – eneste adgangskrav er, at man har minimum et barn med.

Til PengeKøbing kan børnene gennem »leg, konkurrencer og engagerende fortællinger« lære om penge – om penges værdi, om forbrug og om penges vigtighed. Hvor dejlige penge er. Man vil »gøre penge lidt sjovt for de små«.

Som børnepsykolog Ulla Dyrlov, der holder foredrag for forældrene til arrangementet, formulerer det: »En af de vigtigste grunde til at lære børn om penge er, at der er nok ikke noget, der tynger en så meget, som hvis man ingen penge har«. En anonym far fra Køge kvitterer med: »Tak, fordi I tænker på børnene«.

PENGE, LÆRER mennesket, er vejen til lykken, vejen til den accept af det selv, som er grundlaget for, at

det kan leve det menneskeliv, som det er meningen, det skal.

Det menneskeliv, hvor vand og luft og kærlighed er tre nødvendigheder – tre nødvendigheder, som naturen stiller til rådighed i rigeligt mål. Men pengene skaber et nyt behov i mennesket, som ved dets tilfredsstillelse kan tilfredsstille alle de andre behov – behovet for penge. Ligheden med heroinmisbrug er fuldkommen.

For behovet for pengene er kun en forestilling. By the end of the day er pengene og alt, hvad der vedrører penge, noget kunstigt, noget menneskeskabt, noget udefrakommende.

Men det menneske, som ikke er klar over pengenes kunstighed, som ikke er klar over forskellen på menneskets natur og det, som mennesket er, når det er underkastet forestillingen om behovet for penge, er et ulykkeligt menneske, som ikke kan blive andet end det, før det bliver i stand til at afkaste sig denne forestilling og rent faktisk mærke sig selv.

Sådanne mennesker er de fleste i vores samfund i en eller anden grad. De er jo flasket op med forestillingen om behovet for penge.

I den yderste konsekvens kan det enkelte menneske i vores samfund nok godt, stillet over for valget, vælge sin egen overlevelse frem for sin økonomis overlevelse, men det er også kun i yderste konsekvens. Vigtigheden af mennesket selv før økonomien er meget svær for mennesket at begribe.

Og sådanne mennesker som Peter Brabeck er meget længere inde i denne økonomiske vrangforestilling end det gennemsnitlige. Det er disse mennesker – de aller mest sønderbombede og ødelagte økonominarkomaner – der bliver sat til at lede vort samfund. Det er i disse menneskers hænder, planetens skæbne hviler.

Faktum er, at kærligheden er alt, hvad mennesket ønsker at opnå

Det er disse mennesker, der søsætter forhånelser af den sunde fornuft. Det er disse mennesker, der digter den sandhed, som folk vælger at tro på, når de fornægter menneskets åbenlyse destruktion af dets økosystem.

Det er disse mennesker, fra hvem spørgsmålet går, om de yngre klimaaktivister virkelig vil undvære deres bibbispil. Man må tilgive dem, for alle deres stemmer er ikke menneskenes stemmer. De er pengenes. Og pengene skal vi aldrig tilgive.

Så længe man ikke tager det seriøst – så længe man siger »ja ja, der findes idioter alle vegne, get over it« – så nærer man den sygdom, som har ædt såvel menneskene som resten af jordens liv.

Faktum er, at kærligheden er alt, hvad mennesket ønsker at opnå. Man vil så gerne elskes.

Det er det eneste, man vil. Det er det, der driver værket. Derfor er det også det, der altid kan sælges på – man kan sælge hvad som helst på, at det skulle være en slags katalysator for den der forbandede, uopnåelige kærlighed. Elskelsen. Og ikke mindst: Selvelskelsen.

Menneskene evner ikke længere at elske sig selv. Kan det erkende, at kærligheden er kernen, udspringet, selve det eneste, der er, og alt andet blot er tillæg, vil det forstå, at alt dette materielle nonsens af den ene og den anden art, som det bilder sig ind, det har brug for – fordi det får det at vide, fra det fødes – ikke repræsenterer nogen som helst værdi. Det er alt sammen kunstigt, en vrangforestilling, pengene indpoder i det.

Kærligheden er noget, som eksisterer helt uden for vore begreber og sprog. Noget, der ikke kan sættes ord på, tal på, billede på, lyd på – og netop derfor er så forståeligt.

Fordi der tales på et sprog, som ligger uden for de menneskeskabte sprog. Der tales på det egentlige sprog.